

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Jäntti, Saara; Martin, Maisa

Title: Sanat kantavat valtaa

Year: 2007

Version: Accepted version (Final draft)

Copyright: © Kirjoittaja, 2007.

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Jäntti, S., & Martin, M. (2007). Sanat kantavat valtaa. Tiedonjyvä, 42. (4/2007), 25.

Sanat kantavat valtaa

Kun maailma ei ole tasa-arvoinen, miten ihmeessä kieli voisi olla? Suomea pidetään esimerkkinä tasa-arvoisesta kielestä, koska sen sanoilla ei ole kieliopillista sukua, ei edes persoonapronomineilla. Muunkinlaiset viittaukset sukupuoleen ovat harvinaistumassa: enää tuskin puhutaan opettajattarista tai lehtimiehistä, vaan näiden ammattien edustajat ovat opettajia ja toimittajia sukupuolesta riippumatta.

Näennäisesti neutraaleihinkin virkanimikkeisiin sisältyy kuitenkin odotuksia henkilön sukupuolesta. Konkreettisesti tämä toteutui lentokentän lippujonossa, kun naismatkustajan nimeä ei löytynyt tietokoneesta, joukossa kun nuoren miesvirkailijan mukaan oli ”vain yksi Martin ja se on joku professori!”

Sanat kantavat mukanaan historiaa ja valta-asetelmia. Sanaa *neiti* valta ja kunnioitus tuntuu kaihtavan. Neiti Presidenttiä oudoksuttiin, mutta ehkä siihen olisi totuttu siinä kuin Rouva Puhemieheenkin. Nykyisen puhemiehen neidittely taas kytkeytyisi pikemminkin seksuaaliseen suuntautumiseen kuin sukupuoleen. Tasa-arvo ei ole siis vain naisten ja miesten välinen asia, vaan koskee kaikkia ihmisten luokitteluja ja identiteettejä.

Maahanmuuttajien joukossa keskustellaan siitä, kuinka kauan ihminen on maahanmuuttaja. Kouluissa onkin jo käytössä termi *maahanmuuttajataustainen*. Rajaa vedetään myös *uussuomalaisten* ja *kantasuomalaisten* väliin.

Tasa-arvokeskustelu siis kehittää kieltä, nostaa esiin vähemmistöjä ja mahdollistaa niistä puhumisen. *Kiintiönainen*, *kiintiöhenkilö*, *suvaus* (sukupuolivaikutusten arviointi) ja *seksuaalinen häirintä* ovat esimerkkejä siitä, kuinka sukupuolijärjestelmää tehdään näkyväksi. Hyvä tarkoitus voi kuitenkin vesittyä, sillä sanan merkitys riippuu kuitenkin lopulta aina käyttäjästä: kiintiönaiseksi voidaan haukkua ja seksuaalista häirintää toivoa.

Pervo taas on muuttunut sukupuolivähemmistöjen tutkijoiden kielessä pilkkanimestä tieteen termiksi. Kiinnostava ajattelun nyrjähdys on sekin, että jotkut väittävät tasa-arvon menneen liian pitkälle.

Tasa-arvo tarkoittaa kielen käyttämistä niin, että puhekumppani tai puheena oleva on sekä sinun silmissäsi että oman kokemuksensa mukaan yhtä arvokas kuin sinä itse. Kieltä muuttamalla kohdistetaan huomiota tasa-arvon puutteeseen. Niin kauan kuin tarvitaan erikseen ihmisoikeudet ja naisten ihmisoikeudet, tarvitaan tasa-arvotyötä ja kieltä sen palvelukseen.